

A NYÚLTENYÉSZTÉSI KÍSÉRLETEK SZEREPE ÉS JELENTŐSÉGE A NÉPGAZDASÁG HÜSTERMELÉSÉNEK BŐVÍTÉSÉRE

Írta: KONDÁSZ ISTVÁN

Napjaink egyik fő problémája a helyes táplálkozás megoldása. Mit fogyasszunk és mennyit? A nehéz fizikai munkát mindinkább a gépek váltják fel. Ennek eredményeként a zsírdús, kalóriában gazdag táplálék helyett, a könnyen emészthető, fehérjében gazdag, kalóriában szegény húsféle a kérés. Ezen a gondon igyekszik segíteni a nyúltenyésztés is.

A nyúlhús előnye az egyéb húsfélésekkel szemben:

- a) magas fehérjetartalma (20—29%),
- b) könnyen emészthető húsféleség, ezért gyomor-, máj- és operált betegek is minden veszély nélkül fogyaszthatják.

Iparilag fejlett országok járnak az élen a nyúlhús termelésben és fogyasztásban. Pl. a Szovjet-unióban 1970-ben párt és kormány határozat biztosította a házi nyúl tenyésztés gyors ütemű fejlődését. Emelték a nyúlhús és prém felvásárlási árát. 1971-ben 2000 nyúltenyésztő-telep (kolhoz, szovhoz), 300 törzstenyésztő gazdaság üzemelt. 1972. januári állapotot alapul véve háromszorosára nőtt a nyúlállomány (1,5 millió db) egy év alatt. A példák sokaságát lehetne felsorolni a nyúltenyésztés gyors ütemű fejlődésére más iparilag fejlett országokban is, USA, Dánia, stb.

Az igények növekedésével megváltoztak a nyúltenyésztés módszerei is. Folynak a kísérletek az árutermelő nyúltenyésztés kialakítására. (Korszerű tenyésztési, tartási és takarmányozási módszerek kidolgozása és bevezetése a nyúltenyésztésben.)

Az árutermelés fő célja a gyorsan növekvő, jó minőségű, olcsón termelő nyúl típus kialakítása. A hagyományos fajtáink ezt a követelményt kielégíteni nem tudják. E cél megvalósítása érdekében hazánkban is megindult az intenzív nyúltenyésztés kialakítása. A Mezőgazdasági Ismeretek és Gyakorlatok Tanszék lehetővé tette számomra, hogy bekapcsolódjak a kísérletsorozatba két nyúlfajta vizsgálatával. (Kaliforniai és az Új-zélandi fehér nyúlfajtákkal.) Mindkét fajta rendelkezik olyan tulajdonsággal, melyek az árutermelő nyúltenyésztés feltételeit kielégíthetik, pl. gyors növekedés, szaporaság, fehér prém, jó vágósúly, stb. *E két fajta tulajdonságait a keresztezések során kívánom egy új hibrid nyúlfajtában egyesíteni.*

Fajták ismertetése

Kaliforniai nyúl. Értékes tulajdonságokkal rendelkező húsnyúlfajta. Az utóbbi időben terjedt el. A fiókái fehér, pigmentmentesen, rózsaszínű bőrrel születnek. Csak 3—4 hetes korban jelenik meg az orrhegyén, füleken, farkon és a végtagokon sötét folt. Közepes nagyságú, jó húsformákat mutat (átlag 4—4,5 kg élősúlyú). 10 hetes korára eléri a vágási érettséget, ez is a gyors fejlődést bizonyítja. Évente 4—4,7-szer fial, 25—28 kisnyulat nevel fel. 2 hónapos korra eléri az 1,8—1,9 kg élősúlyt.

Új-zélandi fehér nyúl. Hőfehér színű, szeme piros, körmei világos szaruszínűek. Testformái kimondottan a hústípust tükrözik. A prémét az ipar előnyben részesíti a fehér színe miatt. Kifejlett súlya 4—4,5 kg, vágósúlya kiváló, 54,5%. A hús és csont aránya 5,7:1. 8 hetes korára eléri az 1,8—2 kg testsúlyt. Kedvező körülmények között (elhelyezés, takarmányozás, stb.) jól bírja az erőltetettebb termelést. Jól szaporít és nevel, évente 4—5-ször átlagosan 8 db fiókát fial, jó tejelő. Hazánkban először 1963-ban Dániából vásárolták.

A kísérlet leírása

A törzs-állományt 1971. novemberében Gödöllőről vásároltuk. Az intenzív feltételeket biztosítottuk, egységes fémketrectömb, takarmányozás nyúltáppal, szakszerű világítás, szellőztetés, megfelelő hőmérséklet stb.

Fémketrectömb előnye a fából készült ketrectömbbel szemben, hogy tartós,

könnyen tisztítható és fertőtleníthető, változtatható a ketrec nagysága válaszfal kiemelésével, könnyen felszerelhető az önetető és az önitató berendezés.

Szellőztetést ventilátorral oldjuk meg, vigyázva arra, hogy huzat ne keletkezzen. A nyulak alacsony páratartalmú és ammóniamentes levegőt igényelnek. Kedvezőtlen mikroklíma számtalan légzőszervi megbetegedést okozhat. Ezért fordítunk fokozott gondot a jó minőségű levegő biztosítására a nyúlházban. Optimális hőmérsékletnek a 11–19 °C-ot tartja a szakirodalom. Mivel télen is elletünk, ezért a megfelelő hőmérsékletet fűtéssel biztosítjuk.

Állategészségügyi feltételek biztosítása a sikeres és eredményes nyúltenyésztés egyik alapfeltétele. Ezért zárjuk ki mindazokat a tényezőket, amelyek elősegítik, illetve terjesztik a betegségeket. A nyílászárókat szunyoghálóval borítjuk be a rovarok ellen, ezzel a myxomatózis betegség fellépését megakadályozhatjuk. (Ebben az évben is megtizedelte Szeged környékének nyúlállományát e betegség). A nyúlház bejárati ajtó előtt lábfertőtlenítőt helyeztünk el, hogy megakadályozzuk a betegségek behurcolását. Idegeneket a nyúlházba nem engedünk. A gondozó naponta rendszeresen takarítja a ketreceket. Igen fontos feltétel ANGHÍ [1] szerint „olyan ellenállóképes állományt kell kialakítani, amelynek konstitúcionális adottságai alkalmassá teszik az egyedeket arra, hogy az életkörülmények kedvezőtlen terhelését elviseljék”.

I. ábra. Kaliforniai nyúl

A nyulak takarmányozására nagy gondot fordítunk. Granulált tápot etetünk, melyet rendszeresen átszítalunk, mérve adagoljuk az önetetőkbe. Ezzel megakadályozzuk azt, hogy a nyulak a port az orrukba felszippantsák és légzőszervi megbetegedést kapjanak. Az öntetőből az állatok igényeiknek megfelelő mennyiségű tápot fogyaszthatnak. A gyors fejlődés kihasználásának egyik döntő feltétele a folyamatos, jó minőségű takarmány biztosítása. Az önetető rendszer megakadályozza a táp szennyeződését és szétszórását. A tápon kívül jó minőségű lucernaszénát is kapnak a nyulak.

A kísérlet célja tisztázni azt, hogy a nagyüzemi keretek között milyen fajták, keresztezések, illetve hibridek lehetnek a legalkalmasabbak. Eddigi vizsgálatok

szerint a nagyüzemi viszonyokat csak a kaliforniai és az új-zélandi fajták bizonyos vonalai bírják. Mint ismeretes a baromfitenyésztésben is a legkedvezőbb termelési eredményeket (tojás, hús) a hibridek, illetve a végtermék biztosítja. Ezért iparkodtam vizsgálataimban tisztázni, hogy milyen keresztezések, illetve végtermék előállítását biztosítja nagyüzemi keretek között a gazdaságos nyúlhús termelést.

A kísérletbe állított tenyésznnyulak átlagosan naponta az alább felsorolt tápot kapják:

1. Anyák: a) üresen, 15 dkg tenyész-nyúltáp,
b) vemhesség ideje alatt, 20 dkg tenyész-nyúltáp, ellés előtt 2 nappal minimálisra csökkentjük a táp adagolását, 5—10 dkg-ra,
c) szoptatás ideje alatt, 15 dkg tenyész-nyúltáp+ kisnyulanként 10 dkg-ig emeljük a tenyész-nyúltápot az elválasztásig.
2. Bakok: 15—20 dkg tenyész-nyúltáp az igénybevételtől függően.
3. Süldők: 12—15 dkg süldő-táp választástól eladásig, vagy tenyésztésbevitelig, Lucernaszénából 3—5 dkg az átlagos fogyasztás.

A kísérleti eredmények

Fajta	év	fialási		választási		8 hetes	értékesi- tési súly	kor	
		átlag							
		db	dkg	db	dkg	dkg	dkg		
Új-zélandi fehér	1972	7,2	5—6	6,3	100	180	280	3 hónap	
	1973	8,1	5—6	7,5	110	182	305	3 hónap	
Kaliforniai fehér	1972	7,9	5—6	7,4	105	183	290	3 hónap	
	1973	8,2	5—6	7,6	125	185	330	3 hónap	
<i>Keresztezések</i>									
Új-zélandi ♀ × Kaliforniai ♂	1973	8,5	6—7	8,3	115	195	330	2,7 hó	
Kaliforniai ♀ × Új-zélandi ♂	1973	8,6	6—7	8,5	135	198	335	2,7 hó	

A keresztezéseket 1973. január hóban kezdtük el és jelenleg is folyik, befejezése 1974—1975-re várható. Az anyák száma átlagosan 30 db. A táblázatban levő számok a létszám átlaga.

Az ellések száma évente átlagosan 3,76.

Vágási próbák eredménye :

Új-zélandi fehér: 55%

Kaliforniai: 56%

Keresztezett egyedeknél: 58%

(Élő súly és a nyúzás utáni bél zsigeri részek és fejnélküli súlyaránya).

A kísérletbe azért állítottunk növendék nyulakat, mivel a megváltozott élet-körülményekhez a fiatal egyedek jobban alkalmazkodnak.

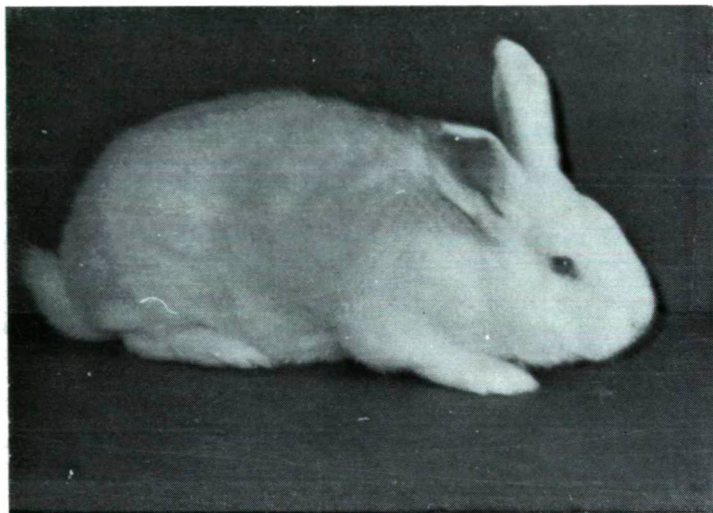
A párosztatás előtt a törzskönyvi adatok alapján elkészítettem a párosítási tervet. Ennek célja az volt, hogy megfelelő tulajdonságú hím- és nőivarú tanyészállatok kerüljenek össze.

1972-ben csak tisztavérben folyt a tenyésztés. Fajtatiszta állatokat párosítottunk és párosztattunk. A keresztezést 1973-ban indítottam be, amikor a megfelelő állomány már rendelkezésemre állt. Két vonalon folyik a keresztezés:

1. Új-zélandi anyát × kaliforniai bakkal,
2. Kaliforniai anyát × új-zélandi bakkal párosztatjuk.

A keresztezésből származó utódokból csak a nőivarú egyedek maradnak meg továbbtenyésztésre, a hímivarúakat húsnyúlként értékesítjük.

A tisztavérben folyó tenyésztés esetén 2 év eredménye, illetve adatai állnak rendelkezésünkre. A kísérlet eredményesnek mutatkozik, mivel az 1973. évi adatok átlaga minden vonatkozásban jobb az 1972. évinél. A kísérlet azt bizonyítja, hogy a 8—9-es fialási átlag biztosítja az átlagos súlygyarapodást. A 10 vagy ennél többet fialó

2. ábra. Új-zélandi fehér nyúl

egyedeknél a választási súly az átlag alatt marad. Ahhoz, hogy a legkedvezőbb 8—9-es fialási átlagot biztosítani tudjuk, minimálisra csökkentjük az 5—6 db-ot fialó anyák számát. A jó anyagszere érdekében gondoskodunk az anyák állandó friss ivóvízzel való ellátásáról.

A keresztezés első eredményei azt tanúsítják, hogy a fialási és választási átlag darabszám eltérése lényegtelen. A fiókák életképessége a keresztezés következtében nő, csökken az elhullás.

A 8 hetes korú élősúly a keresztezésnél jó eredményt adott. Ez biztató, mert nem kell megvárni a 3 hónapos kort, mert előbb eléri az átadási vágó súlyhatárt. Ezért csökken az életfenntartó takarmányigény, tehát olcsóbban tudunk előállítani 1 kg élősúlyt.

A vágási próbák kedvező eredményt mutattak. A keresztezés további szakaszában egyik fő feladat lesz a vágások további vizsgálata és az ilyen irányban végzendő szelektálás. Az 58%-os, vagy e körüli eredmény megtartása népgazdasági szempontból is lényeges kérdés. Az eddigi vizsgálatok azt bizonyítják, hogy a vágásra kerülő egyedeknél minél kevesebb ballasztot tartalmazó takarmányt etessünk, ugyanis a bél és a béltartalom kisebb lesz, jobban alakul a vágási eredmény is. Ez is indokolja, hogy a hagyományos takarmányozásról fokozatosan térjünk át a koncentrált takarmányok etetésére (nyúltáp).

Összefoglalás

A kísérlet eddig eredményei a szakirodalomhoz viszonyítva pozitívak. Ha az eredményeket vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a keresztezések kedvező eredményeket ígérnek. Ezeket az eredményeket csak úgy lehet megtartani, esetleg fokozni, ha a tenyésztés és a keresztezés folyamán szigorú szelektálást végzünk. Tehát minden olyan tenyészegyetet kizárunk, illetve selejtezzük, amelynél visszaesést tapasztalunk, pl. fialási darabszám, választási súlycsökkenés, stb.

Átlagban 2 évesnél idősebb tenyésznyulakat nem tartunk meg az intenzív igénybevétele miatt.

A keresztezésből származó egyedeknél a fialási átlag, de a vágási próba is igen kedvező eredményt mutatott. A tenyésztő, illetve fogyasztó és a feldolgozóipar szempontjából lényeges követelmény az, hogy az élősúly hány %-a hasznosítható.

További feladat a következő évben az, hogy az évi átlagos ellések számát 4-re vagy esetleg e fölé emeljük. Ez nagy mértékben növelhetné a nyúltenyésztés jövedelmezőségét.

IRODALOM

- [1] ANGHY CS.: Nyúltenyésztés. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1957, 1965.
- [2] BAINYER K.: Gazdasági állatok takarmányozása. I—II. kötet. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1968.
- [3] BALLA I., SIPOS J., PROHÁSZKA L.: Keveréktakarmányok előállítása és felhasználása. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1967.
- [4] CSIKVÁRY L.: A házinyúl, nyérc és nutria egészségtana. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1965.
- [5] CSIKVÁRY és társai: A házinyúltenyésztés a világ gazdaságában. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1968.
- [6] DOMJÁN M.: Felkészülés a téli nyúltenyésztésre. Baromfitenyésztés. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1973.
- [7] GONDA I.: 110. Nemzetközi kisállattenyésztési kiállítás, Párizs. Baromfitenyésztés. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1973.
- [8] GONDA I.: Ismét Bikalban. Baromfitenyésztés. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1973.
- [9] GONDA I.: Baromfi- és nyúltenyésztők zsebkönyve. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1967.
- [10] HEGEDÜS S.: A házinyúl táplálkozásának fiziológiája. Baromfitenyésztés. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1972.
- [11] HOLDAS S.: A nyúl takarmányértékesítésének tényezői. Baromfitenyésztés. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1972.
- [12] HOLDAS S.: Nyulak ivadékvizsgálata Dániában. Baromfitenyésztés. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1972.
- [13] HORN A.: Állattenyésztési Enciklopédia I.—III. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1972.
- [14] KIS B.: Hozzászólás dr. Pacs István cikkéhez. Baromfitenyésztés. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1973.
- [15] KOTLÁN S.: Parazitológia. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1961.
- [16] OLÁH J.: Jövedelmező nyúltenyésztés. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1968.
- [17] PACS I.: Nyúltenyésztési jegyzet. Gödöllő, Agrártudományi Egyetem, 1956.
- [18] PÓTSUBAY J., SZÉP I.: Állategészségtan. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1965.
- [19] SZIGETI J.: Háziállatok korszerű szelekciója. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1959.
- [20] TANGH H.: Háziállatok élettana. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1954.
- [21] A vágónyúl termelése, export — import helyzete. Baromfitenyésztés. Hírlapkiadó Vállalat, Budapest, 1972.

DIE ROLLE UND BEDEUTUNG DER KANINCHENZUCHT-VERSUCHE FÜR DIE ERWEITERUNG DER FLEISCHPRODUKTION DER VOLKSWIRTSCHAFT

I. Kondász

Die bisherigen Ergebnisse des Versuches haben sich im Verhältnis zur Fachliteratur als positiv erwiesen. Die Kreuzungen versprechen laut den Befunden günstige Resultate. Diese guten Ergebnisse können nur beibehalten bzw. gesteigert werden, wenn während der Züchtung und Kreuzung strenge Selektionen stattfinden, das heisst wenn alle Zuchtindividuen ausgeschlossen bzw. ausgemustert werden, bei denen Rückfälle zu verzeichnen sind (z. B. Verringerung der Tierzahl pro Wurf oder des Gewichtes der entwöhnten bzw. abgespännten Jungtiere).

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ИСПЫТАНИЙ В РАСШИРЕНИИ МЯСОПРОИЗВОДСТВА НАРОДНОГО ХОЗЯЙСТВА

I. Kondász

Результаты, достигнутые до сих пор по сравнению с данными специальной литературы, являются положительными. На основании их можно ожидать, что скрещивания будут давать хорошие результаты. Однако уровень этих результатов можно сохранить, или повысить только в том случае, если при разведении и скрещивании мы производим строгую селекцию. Значит мы исключаем или бракуем каждую племенную особь, у которой мы обнаружим регрессию. (Например: количество часов при охоте, или снижению веса отъёма, и т. п.).